

Hračky z éry socialismu stále bavi

U MERKURU se klidně posadí vnuci a dědové a montují si každý po svém. Typicky česká stavebnice z 20. let bavi již pátou generaci. **Foto: Lenka Kopčáková**

Retrohrátky v Regionálním muzeu na Tvrzi jsou tipem na rodinné odpoledne. Interaktivní výstava je plná hraček ze 70. a 80. let 20. století a potrvá ještě do 23. dubna.

■ Lenka Kopčáková

Plechové berušky na klíček, Rubikova kostka, různé náročné stavebnice, kubusy, mozaiky, stolní fotbal či hokej, igračky, panenky, autíčka... Pro dnešní děti zajímavá změna a pro dospělé nostalgie.

„Tentokrát jsme dali celý výstavní prostor zlínské sběratelce hraček Věře Stojar. Má obrovskou sbírku hlavolamů, deskových her, stavebnic, skládaček, postaviček či mechanických hraček,“ informuje historik Miloslav Lopaur. Doplnkem výstavy byl v sobotu 25. 2. na Staré radnici putovní Festival IQ Play, též v režii sběratelky.

Některé ze socialistických hraček se v retru vyrábí dodnes, třeba plechové berušky na klíček. Ovšem i jejich cena je dnes sběratelská.

Na Tvrzi si je děti mohou vyzkoušet v interaktivních hernách.

A vůbec k hračkám nepotřebujeme

dnes již nepostradatelné baterie. Jak říká historik pro zajímavost, natahovací mechanismus hraček je znám již od 16. století, kdy se objevil princip pružiny a natahování primitivního hodinového strojku.

Výstavou poutavě provází Kamila Dvořáková. Zejména dospělí jsou nadšeni z informací kolem historie hraček, které přidává k dobrému. Např. pohyblivá tahací zvířátka provází lidstvo od starověku. Již děti ve starém Egyptě za sebou tahaly na provázku pejska nebo vlničiho se krokodýla.

Hry ze starověku

„Je doloženo, že již v roce 969 čínský císař hrával na Nový rok se svými manželkami domino,“ komentuje průvodkyně zastavení u známých hracích kamenů s puntíky. Také hra v kostky je starobylá, již ve starověkém Římě byla mánií v casinech. Po celý středověk hráli lidé v kostky. Chudí s kameny ze zvířecích kostí či dřeva, bohatí s kameny ze zlata nebo nefritu. „Lidé v kostkách prohrávali své majetky, až byla hra označena za hazard,“ dodává průvodkyně.

Miloslav Lopaur připomíná, že jed-

CÉČKA, fenomén „osmdesátek“ jsou hravá stále a oslovují i ty nejmenší. **Foto: Václav Andrš**

nou z nejstarších deskových her lidstva jsou vrhcáby. Znali je již v Sumeru nejméně před pěti tisíci lety. „Z archeologických nálezů je doloženo, že se hrála i ve starověkém Egyptě, Mezopotámii i Persii,“ informuje historik. Na Vyšehradě se vrhcáby hrály již na přelomu 10. a 11. století, byly oblíbenou rytířskou hrou.

Šachy mají kolébku v Indii, kde se v 6. století nazývaly čaturanga, podle čtyř součástí vojska - pěchoty, jízdy, slonů a válečných vozů. To byly předobrazy dnešních šachových pěšců, jezdců, střelců a věží.

Nám známý název hry je od slova šáh – panovník, v Číně se hraje Go. Přes Persii hra doputovala k nám do Evropy.

„Pravidla šachové hry, jak ji známe dnes, jsou z 15. století. Za mlada hrával rád šachy i mistr Jan Hus. Ale později zmoždil a snažil se od hry odrazovat. Podle něho odvádí od modliteb, bere čas a svádí k hazardu,“ usmívá se Kamila Dvořáková.

Panenky a autíčka

Typickou hračkou dívek od starověku byla panenka. Naše prababičky znaly hadrové panenky s porcelánovou hlavou, novinkou „sedmdesátek“ byly chodičky a miminka v životní velikosti, v „osmdesátkách“ panenky získaly různé dovednosti. Původně porcelánové nádobíčko dostalo plastovou vizáž.

Páni kluci by se neobešli bez autíček a různých strojů. „Hračky z plechu se objevují již za první republi-

ky. Lokomotivy, traktory, buldozery, u nichž bylo možné nastavit rychlosti i např. couvat. Byly to vlastně edukační hračky, díky nimž se kluci učili jak funguje systém strojů,“ vysvětluje Miloslav Lopaur. Tento trend však nástupem plastů začal upadat. Kluci v „osmdesátkách“ museli mít pořádnou taturu. Typickou oranžovou z plastu.

Céčka, v tom je ta léčka

Fenoménem „osmdesátek“ v Československu byla céčka. Kdo s tehdejších školáků by je neznal, zvláště když ještě z rádií pěl Michal David, že jeho milá sbírá céčka - a v tom je ta léčka...

Řetěz céček zavěšený na opasku vyjadřoval, jak si kdo stojí. „Kdo měl i céčka fosforeskující, byl jin“. Žáci si mezi sebou céčka vyměňovali. To fosforeskující mělo cenu řady obyčejných, připomíná průvodkyně. Dnes již dospěláci jen s nostalgií vzpomínají jak o přestávkách hráli čáru. Byla to vlastně hazardní hra. Půlkroužky, nebo i zřetězené svazky céček se házely k označené čáře a ten, kdo k ní dohodil nejbližší, vyhrál céčka všech.

„Céčkové šílenství propuklo kolem roku 1984. Vzácná byla i éčka, paragrafy a eska. Dodnes céčka vyrábí Rudolf Chmela v Hradci Králové a jdou na obdyt,“ dodává Kamila Dvořáková.

Retrohrátky jsou otevřené od úterý do neděle (9-12/12.30-17). Kdo je hravý, bude tu ve svém živlu.

Napsali nám

Koaliční zastupitelé si zaslouží nejvyšší odměny

V říjnu schválené odměny neuvolněných zastupitelů ve výši 1000 Kč za hodinu zasedání si opět zvýšili všemi hlasy přítomných koaličních zastupitelů a hlasy ODS a TOP 09.

Po ujišťování o hledání úspor a šetření na všem a všech zvýšili výdaje rozpočtu města o dalších 215.000 Kč. Marně jsme navrhovali jejich snížení na polovinu, které by ušetřilo 850.000 Kč ročně. Budeme tak i nadále čist, na co všechno chybí v rozpočtu peníze, proč nelze řešit to či ono, ale peníze na vlastní odměny se najdou vždycky.

Mandát zastupitele vykonávají vedle svého zaměstnání a odměna více než 1000 Kč za hodinu jim přijde přiměřená a někteří dokonce tvrdí, že si ji zaslouží. Mimořádně v plném pracovním poměru to odpovídá pla-

tu ve výši 180.000 Kč měsíčně!

Inspirovali je asi poslanci, kteří si rovněž v této nelehké době zvýšili odměny. Jenom poslanci a zastupitelé si schvalují svoje odměny sami a dostávají je bez ohledu na to, jestli do „práce“ chodí či nikoliv, stačí se omluvit.

Ani tohoto privilegia se koaliční zastupitelé nehodlají vzdát, a tak náš návrh na podmínění výplaty vysoké odměny 80% účastí na jednání opět odmítli.

Pokud vám to připadá divné, tak se jich ptejte, protože zastupují vás, kteří jste jim dali v komunálních volbách svoje hlasy. Nebo si poslechněte zvukový záznam z jednání ZM.

Myslím, že to vhodně doplní oficiální „důležitá informace“ o ochraně půdy, výsadbě stromů nebo že bahno z rybníka převáží z jednoho konce města na druhý.

Jan Havlík
zastupitel Změna 2018

Vše o pěstování brambor

Rady k pěstování brambor na poli i v zahrádce zazní 9. března od 17 hodin při odborné přednášce v Muzeu Vysočiny Havlíčkův Brod.

To sídlí ve vrchní části náměstí, v historickém domě Karla Havlíčka Borovského s arkýřovou věžičkou.

Přednáška o pěstování brambor je součástí dlouhodobé výstavy ke 100. výročí zdejšího výzkumného ústavu bramborářského. Potrvá do 26. 3. 2023. Kdo by řekl, že brambory máme v jídelníčku jen asi 270 let. Předtím české kuchyni kralovaly obiloviny, luštěniny a zelenina.

Brambory byly do Evropy dovezeny ve druhé polovině 16. století po objevení Nového světa španělskými dobyvateli. Zprvu okrasná rostlina se zajímavými fialovými květy. Později podzemní hlízy nakrmily hospodářská zvířata. Lidé vzali brambory na milost až za hladomoru ve 2. polovině 18. století. Brambory dobře rostly i v chudé půdě a dokázaly rychle a levně nasycit vojáky i oběti neúrody. První polovina 19. století se pak nesla v duchu objevování brambor pro českou kuchyni.

-lko-